

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Факультет педагогіки та психології
Кафедра психології та соціальних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор
із науково-педагогічної роботи
_____ О.А.Кузнецова
« 28 » серпня 2020 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Ступінь бакалавра

Спеціальність 053 «Психологія»

Освітньо-професійна програма Психологія

2020 – 2021 навчальний рік

Розробник: Руда Н.Л., доцент кафедри психології та соціальних наук,
кандидат психологічних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри

Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри Шеф (Савенкова І.І.)

ЗМІСТ

ВСТУП

- 1. Мета та завдання практики**
- 2. Індивідуальні завдання**
- 3. Навчальні посібники**
- 4. Методичні рекомендації**
- 5. Форми і методи контролю**
- 6. Вимоги до звіту про практику**
- 7. Критерії оцінювання**
- 8. Підбиття підсумків практики**

ВСТУП

Фахова практика є обов'язковим етапом практичного навчання студентів напрямку підготовки 053 Психологія освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр».

Навчальна практика – перша у низці практик в навчальному процесі – спрямована дати студентам можливість осмислити майбутню професійну діяльність, розвинути професійну допитливість, сформуванню первинний інтерес до спеціальності та науково-дослідницької діяльності. Психологічна навчальна практика студентів – це початковий етап практичного освоєння професії психолога. Практика спрямована на знайомство зі структурою системи психологічної служби в Україні та її функціональними підрозділами. Студенти знайомляться з основними напрямками діяльності психолога на базі практики, із специфікою і психологічною проблематикою конкретної установи, беруть участь в аналітичних і просвітницьких заходах, самостійно проводять деякі з них.

Змістом навчальної практики є забезпечення знайомства студентів з роботою різних підрозділів психологічних служб, а саме: освіти і вищої школи, служби зайнятості, соціального захисту, інклюзивно-ресурсних центрів, охорони здоров'я, підприємств і установ виробничого, банківського, правоохоронного і іншого профілю.

Навчальна психологічна практика має обсяг 3 кредити ЄКТС та проводиться впродовж 2-х тижнів в 4-му семестрі в рамках навчального процесу у вільний від аудиторних занять час, згідно графіку, який затверджено у навчальному відділі інституту. Завдання практики спираються на знання, отримані студентами в ході вивчення загальної, експериментальної, вікової та педагогічної, соціальної психології і інших дисциплін, що встановлює певні обмеження в діяльності студента-практиканта, включення в програму практики завдань, які потребують переважно теоретичних знань, використання пасивних і стандартизованих методів психологічного дослідження, таких як спостереження, вивчення продуктів діяльності, анкетування, найпростіше тестування і нескладні експерименти.

По закінченні навчальної психологічної практики студент повинен оволодіти наступними **професійними вміннями**:

- ✓ виділяти психологічну реальність в спостережуваному об'єкті: психологічну специфіку діяльності установи, психологічний клімат колективу, особливості пізнавальної діяльності особистості і т.ін.;
- ✓ виділяти і пояснювати психологічні проблеми в рамках своєї компетентності;
- ✓ прогнозувати розвиток психологічної реальності;
- ✓ спілкуватися з різними категоріями людей;
- ✓ визначати місце і роль психолога в колективі, аналізувати і контролювати свою поведінку і діяльність відповідно до статусу і етичних норм практичної діяльності психолога;
- ✓ робити невеликі теоретичні і аналітичні повідомлення перед аудиторією;
- ✓ вести облікову і інші види службової документації.

У випадку дистанційного навчання або локдауну, планується проведення практики у дистанційному форматі на платформі Moodle в особистому кабінеті викладача який є керівником практики від кафедри.

1. Мета та завдання практики

Метою навчальної практики є первинна орієнтація в майбутній професійній діяльності: орієнтування в інформаційному просторі професійних знань і ознайомлення з практичною діяльністю психологів в різних галузях. Практика передбачає ознайомлення здобувачів вищої освіти з особливостями обраного фаху, поглиблення знань та формування первинних загально-професійних та спеціальних умінь

Завдання навчальної практики:

- 1.Познайомитися з областями суспільної практики, в яких задіяні психологи.
- 2.Навчитися спостерігати за психологічною реальністю; виділяти психологічну проблематику в життєдіяльності спостережуваного об'єкту.
- 3.Навчитися проводити найпростіші види експериментальної, психопрофілактичної і просвітницької роботи.
- 4.Розвивати комунікативні уміння, навички самоорганізації і саморегуляції.
- 5.Навчитися вести службову документацію.

Програмні результати навчання

ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПР 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими компетентностями:

Загальнопредметні:

ЗК 1.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

Фахові (Спеціальні) компетентності спеціальності

СК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

СК 11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК 12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

2. Індивідуальні завдання

Напрямок діяльності	Завдання	Методичні вказівки	Звітна документація
Ознайомлення з базою практики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомитися із специфікою установи – бази практики 2. Виявити актуальну психологічну проблематику в діяльності установи. 3. Спільно з психологом виділити першочергові питання, у вирішенні яких може бути корисна участь психолога. 4. Погодити і затвердити графік роботи практиканта в установі	Завдання виконується на підставі бесіди з керівником установи і психологом бази практики	Записи в щоденнику практики

Ознайомлення з роботою шкільного психолога	<ol style="list-style-type: none"> 1. Познайомитися з планом роботи психолога, проаналізувати представленість в плані основних видів діяльності практичного психолога; 2. Вивчити вимоги до документації психолога. 3. Записати основні правила зберігання психодіагностичної інформації і список осіб і установ, що мають право доступу до цієї інформації 	Завдання виконується на підставі бесіди з психологом бази практики, ознайомленням з документацією психологічної служби (можна скористатися питаннями з Додатку В).	Записи в щоденнику практики та у звіті.
Організаційно-методична підготовка до виконання завдань практики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити контингент для психологічного супроводу під час практики 2. Вивчити спеціальну психологічну літературу по виділеній проблематиці 3. Підготувати у необхідній кількості психодіагностичні методики, опитувальники, бланки, виготовити анкети, схеми, карти спостережень. 	Кількість обстежуваних залежить від конкретного завдання	План дослідження Методичні матеріали
Діагностична діяльність	<ol style="list-style-type: none"> 1. На основі аналізу рекомендованої літератури і матеріалів лекційних курсів підготувати відповіді на питання: <ul style="list-style-type: none"> - Етапи діагностичного дослідження - Основні типи психологічних діагнозів - Принципи відбору психодіагностичних методик 2. Спланувати і здійснити психологічне дослідження 3. Результати дослідження інтерпретувати, проаналізувати і скласти психологічний висновок 	Для діагностики рекомендується керуватися банком психодіагностичних методик, складених студентом (під керівництвом викладачів ВНЗ) в ході вивчення таких дисциплін як «Психологічний практикум» і «Психодіагностика», також можна використати методики, що наведені у «додатку Г»	Протоколи дослідження з інтерпретацією результатів і психологічний висновок на кожного клієнта та по вибірці в цілому
Психологічна освіта	Виготовлення тематичного стенду, тематичних підбірок методичних матеріалів, комп'ютерного слайд-шоу лекторію (на тему, актуальну для бази практики)	Матеріали до стенду або тематичні папки повинні бути віддруковані без помилок з використанням наочних засобів (схеми, малюнки, фото і т.ін.)	Фото ескізу оформленого стенду або підбірка методичних матеріалів (в роздрукованому вигляді в течці або у формі комп'ютерної презентації).

Підведення підсумків практики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати виконання програми практики і причини труднощів, які виникли під час практики. 2. Оформити звітну документацію 	Звіт по кожному напрямку роботи з додатками	Матеріали звіту по практиці формуються в окрему папку і здаються керівнику практики від кафедри в двотижневий термін після закінчення практики
-------------------------------	---	---	--

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

№	Період практики	Зміст роботи
1.	Перший і другий день практики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знайомство з місцем практики, з керівником практики від організації. 2. Загальне знайомство із структурою і функціонуванням установи. 3. Бесіда з керівником практики, обговорення психологічної проблематики бази практики. 4. Вивчення вимог до ведення і збереження документації психолога, ознайомлення з документацією психолога базової установи. 5. Узгодження і затвердження графіка роботи практиканта в установі.
2.	Перший тиждень практик	<ol style="list-style-type: none"> 1. Опис параметрів психологічної реальності, яка підлягає вивченню. 2. Планування заходів, в ході яких здійснюватиметься виконання завдань практики. 3. Добір і вивчення методичних матеріалів до планованих заходах.
3.	Весь період практики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Спостереження за функціонуванням установи. 2. Організоване спостереження за об'єктами та процесами, що вивчаються. 3. Спостереження за роботою психолога установи. 4. Присутність на заходах за планом практики і їх психологічний аналіз. 5. Підготовка необхідного інструментарію під керівництвом психолога установи. 6. Проведення анкетування, стандартизованого інтерв'ю, простого експерименту, тестів, вивчення продуктів діяльності. 7. Планування і здійснення психологічного обстеження. Інтерпретація, аналіз і складання психологічного висновку за наслідками обстеження. 8. Здійснення (спільно з психологом) психологічного аналізу власних заходів. 9. Виготовлення тематичного стенду або тематичної підбірки методичних матеріалів по заданій психологом або вільній темі (в рамках психологічної освіти). 10. Ведення щоденника практики, оформлення методичних матеріалів, протоколів дослідження з інтерпретацією результатів і психологічного висновку на кожного клієнта, формування течки із звітними документами по практиці.

4.	Останні дні практики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підведення підсумків практики. 2. Отримання відгуку від керівника бази практики. 3. Оформлення звітної документації. 4. Формування течки із звітними документами. 5. Підготовка до підсумкової конференції по захисту практики.
----	----------------------	--

3. Навчальні посібники

1. Карандашев В.Н. Психологія: Введення в професію: Учеб. посібник для студ. вищ. учеб. заведений. – М.: Смысл; Издательский центр «Академия», 2005. – 382 с.
2. Психологічна служба: Підруч. / [В.Г.Панок (наук. ред.), А.Г.Обухівська, В.Д.Острова та ін.]. – Київ : Ніка-Центр, 2016. – 362 с.
3. Порошенко М.А., Новосад В.Є., Макарук О.О., та ін. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів. Навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. – Київ : 2018. – 252 с.
4. Приходько Ю.О. Практична психологія: введення у професію. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008. – 180 с.

4. Методичні рекомендації

Основними формами роботи студентів-практикантів є бесіда з практичним психологом, спостереження за його діяльністю, а також виконання таких практичних завдань як ознайомлення з робочою документацією практичного психолога, складання розгорнутого плану виконання професійно-орієнтованого завдання, що передбачає підбір науково-методичної літератури з певної психологічної проблеми та формулювання припущень про причини її виникнення, планування консультації з іншими фахівцями, складання розгорнутого плану виконання завдання, підбір методів та аналіз ресурсів, передбачення проблемних моментів, підготовка матеріалів, необхідних для виконання завдання, здійснення самоаналізу проходження практики.

Зміст навчальної практики:

1. Ознайомлення з навчальним закладом (громадською організацією), де проходить практика.
2. Знайомство з працівниками психологічної служби та їх посадовими обов'язками.
3. Ознайомлення зі специфікою роботи психолога закладу, основними напрямками діяльності та функціями психологічної служби:
  - практична діяльність (діагностична, профілактична, консультаційна, корекційно-відновлювальна робота);
  - методична діяльність (систематизація й оформлення психологічної документації, результатів психологічних досліджень);
  - викладацька (проведення лекційних та семінарських занять);
  - наукова (збір та аналіз матеріалів за визначеною проблематикою).
4. Ознайомлення з робочою, звітною та нормативною документацією психолога.
5. Виконання планово-підготовчого етапу професійноорієнтованого завдання, які вирішував практичний психолог.
6. Проведення інтерв'ю з психологом закладу.

Професійно важливі питання, які з'ясовують студенти під час проходження практики:

1. Основні напрямки і задачі професійної діяльності практичного психолога навчального закладу (громадської організації).
2. Професійно-етичні питання діяльності практичного психолога.
3. Психологічні особливості взаємодії і спілкування психолога з клієнтами.
4. Необхідність вивчення студентами-практикантами наукової і методичної літератури, яка відповідає основним напрямкам роботи психологічної служби.

5. Форми і методи контролю

У процесі проходження практики здійснюється контроль, який має на меті надати студентам необхідну допомогу у виконанні завдань практики. Контроль з боку вищого навчального закладу може здійснюватися: – деканом (заступниками декана); – завідувачем випусковою кафедрою; – організатором практики; – керівниками практики. Контроль практики передбачає перевірку стану відвідування студентами закладу і дотримання режиму роботи установи, в якій вони її проходять, ведення щоденника, в якому занотовуються мета практичних завдань, умови та хід їх виконання. Після виконання завдань практики студенти складають розгорнутий звіт про особливості її проходження (див. Приклади оформлення звітної документації). Фахівець, за роботою якого спостерігає практикант, ставить підпис у щоденнику студента (див. Приклади оформлення звітної документації) і тим засвідчує, що студент дійсно виконував психологічну діяльність, брав участь у тому чи іншому виді роботи. Підставою для зарахування практики є повне виконання програмних завдань і відгук (див. Приклади оформлення звітної документації) з місця проходження практики, якщо така передбачається.

6. Вимоги до звіту про практику

У встановлений термін, не пізніше 14 днів після закінчення практики, матеріали практики узагальнюються і формуються в спеціальну папку, яка представляється на кафедру (в комісію по захисту практики).

За наслідками практики студенти представляють наступні звітні документи:

- 1) щоденник практики
- 2) письмовий звіт студента про практику (із бланками, протоколами, фото-відеоматеріалами);
- 3) відгук керівника з місця практики;

1. Щоденник практики є обов'язковим звітним документом. Структура його оформлення і записів в ньому наступна: титульний лист, що містить відомості про студента, назву практики, відомості про місце практики з наведенням прізвища, імені, по батькові і посади керівника практики; терміни проходження практики (дати початку і закінчення роботи); щоденні записи, включаючи дату, зміст і об'єм роботи.

2. Протоколи, фото-відеоматеріали та бланки до складання звіту по практиці.

А) НАДАТИ МАТЕРІАЛИ ДІАГНОСТИКИ:

- Результати обробки
- Інтерпретацію отриманих даних
- Психологічні висновки
- Таблиці, профілі, графіки.

Б) ПРЕДСТАВИТИ МАТЕРІАЛИ З ПРОСВІТНИЦЬКОЇ РОБОТИ - План-конспект самостійно проведеної лекції (тематичного повідомлення). (Теми просвітницьких заходів узгоджуються з керівником від бази практики).

3. Звіт про проходження практики.

4 Відгук керівника практики

- Від бази практики. Відгук керівника з місця практики оформлюється на спеціальному бланку в щоденнику практики. Відгук завіряється підписом з вказівкою прізвища і посади керівника практики, а також печаткою установи.
- Від кафедри відгук надає керівник практики.

Звіт студента про практику оформляється у вигляді друкарського тексту об'ємом 15-25 сторінок у форматі Word, шрифт 14, міжрядковий інтервал полуторний, поля: верхнє – 2, нижнє – 2, лівє – 3, правє – 1,5. Таблиці, схеми та конспекти занять можна наводити у додатках. Рукопис не допускається.

7. Критерії оцінювання

Оцінка «відмінно» (90-100 балів) ставиться у випадку, якщо матеріали практики відповідають усім формальним та змістовним вимогам до їх написання, зокрема:

- матеріали практики подані у встановлений термін; – звітна документація представлена у повному обсязі;
- матеріали практики є оригінальним авторським доробком студента, а не ксерокопією чи дублюванням роботи іншого студента;
- наявні бланки всіх досліджень;
- кількісний та якісний аналіз результатів досліджень виконаний у повному обсязі без суттєвих помилок і недоліків.

Оцінка «добре» (80-89 балів) ставиться у випадку, якщо матеріали практики відповідають усім формальним та змістовним вимогам до їх написання, зокрема:

- матеріали практики подані у встановлений термін, у повному обсязі; – матеріали практики є оригінальним авторським доробком студента, а не ксерокопією чи дублюванням роботи іншого студента;
- наявні бланки досліджень;
- кількісний та якісний аналіз результатів досліджень виконаний у повному обсязі, але наявні незначні помилки та недоліки, що пов'язані з обчисленнями результатів та їхньою інтерпретацією.

Оцінка «добре» (65-79 балів) - ставиться у випадку, коли наявні такі самі документи, як на попередньому рівні, але в них присутні достатньо недоліків, що пов'язані з обчисленнями результатів та їхньою інтерпретацією

Оцінка «задовільно» (55-64 балів) - ставиться у випадку, якщо матеріали практики відповідають встановленим формальним та змістовним вимогам до їх написання, зокрема:

- матеріали практики подані у повному обсязі, але пізніше встановленого терміну;
- матеріали практики є оригінальним авторським доробком студента, а не ксерокопією чи дублюванням роботи іншого студента;
- матеріали практики представлені в неповному обсязі, наявні помилки, які студент за допомогою керівника практики спроможний виявити, але не завжди може виправити;
- студент не дотримувався всіх вимог до оформлення матеріалів практики; – наявні бланки досліджень;
- кількісний та якісний аналіз результатів досліджень виконаний у повному обсязі, проте наявні помилки та недоліки, що суттєво позначаються на їхній інтерпретації.

Оцінка «задовільно» (50-54 бала) - ставиться у випадку невчасного представлення документів практики, або якщо у матеріалах наявні грубі логічні помилки, плагіат, або оформлення матеріалів не відповідає вимогам.

Оцінка «незадовільно» (0-49 балів) ставиться у тих випадках, якщо:

- матеріали практики не подані або подані частково;
- матеріали практики є дублюванням або ксерокопією матеріалів іншого студента;
- відсутні бланки досліджень;

– студент допустив помилки при здійсненні кількісного та якісного аналізу результатів досліджень, що суттєво вплинуло на їхню інтерпретацію.

8. Підбиття підсумків практики

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Формою звітності здобувач вищої освіти за практику є письмовий звіт. Письмовий звіт разом з іншими документами, установленими університетом, подається на рецензування керівнику практики від кафедри.

Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики й індивідуального завдання, висновки та пропозиції, список використаної літератури тощо. Оформлення звіту має відповідати вимогам програми практики.

Звіт захищається здобувачем вищої освіти у комісії, призначеній завідувачем кафедри. До складу комісії входять викладачі та (за можливості) керівник від бази практики.

Порядок захисту і підведення підсумків практики

Після закінчення практики проводиться підсумкова конференція, в ході якої заслуховують звіти студентів про хід практики, обговорюються зауваження і пропозиції, аналізується представлена документація і узагальнюються підсумки практики, характеризується і оцінюється діяльність практикантів. Найцікавіші матеріали за підсумками практики оформляються в збірку і здаються в методичний кабінет кафедри для подальшого використання у навчальній роботі.

Захист практики проводиться перед спеціальною комісією, головою якої є завідувач кафедри. В склад комісії входять керівники практики від інституту і бази практики, провідні викладачі кафедри, фахівці-психологи з досвідом роботи.

До захисту практики допускаються лише ті студенти, які своєчасно і в повному обсязі виконали програму практики і надали на кафедру у встановлені терміни всю звітну документацію.

Захист практики включає усний публічний звіт студента-практиканта, на якого йому відводяться 7–8 хвилин, відповіді на питання членів комісії. Усний звіт студента включає: загальну характеристику моделі психологічної служби бази практики, опис виконаної роботи з кількісними і якісними характеристиками, висновки і пропозиції щодо вдосконалення програми практики.

Аналіз результатів практики проводиться по наступних критеріях:

- 1) обсяг виконаної роботи;
- 2) якість аналітичного звіту, висновків і пропозицій;
- 3) виконання роботи у встановлені терміни;
- 4) самостійність, ініціатива практиканта, його творчий підхід до роботи;
- 5) своєчасність і якість представлення звітної документації.

Оцінка результатів практики витікає з особливостей діяльності студентів і виявляє характер їх відношення до майбутньої професійної діяльності.

